

Η παλινδρόμηση βλέπει σοβαρά την υγεία της οικονομίας!

28 Ιουλίου 2016

Επισκόπηση

- Στη σημερινή σκληρή πραγματικότητα της ύφεσης και της υποχρεωτικής αναδιάρθρωσης και ιδιωτικοποίησης επιχειρήσεων είναι σημαντικό να καταλάβουμε ότι ακόμη και το τελειότερο σύστημα εργασιακών ρυθμίσεων δεν θα μπορούσε από μόνο του να μας βγάλει από τα αδιέξοδα που βιώνει η ελληνική οικονομία. Αυτά δεν πρόκειται να εξαλειφθούν μόνο και μόνο επειδή ο κατώτατος μισθός θα ορίζεται από συλλογικές διαπραγματεύσεις, ή επειδή αναβίωσε η υποχρεωτική διατηρία, ή επειδή θα έχουμε γενικότερη επιστροφή σε πιο περιοριστικές ρυθμίσεις στα εργασιακά, όπως πολλοί ευαγγελίζονται. Το αντίθετο. Το εργασιακό χάος της απλήρωτης και αδήλωτης εργασίας όπως και της διαρθρωτικής ανεργίας, επικρατούσε και όσο ήταν σε ισχύ αυτές οι ρυθμίσεις. Αυτά τα φαινόμενα παραβατικότητας είναι μεμπτά και κατακριτέα και σίγουρα δεν ανήκουν στη σφαίρα ενός ευρωπαϊκού ευνομούμενου κράτους... και δεν πρόκειται να διορθωθούν μόνο με μεγαλύτερη αστυνόμευση και με μέτρα πάταξης της φοροδιαφυγής και εισφοροδιαφυγής, καθώς κατάντησαν θέμα επιβίωσης για πολλές επιχειρήσεις. Στη συζήτηση που διεξάγεται συνεπώς γύρω από τις εργασιακές μεταρρυθμίσεις είναι κρίσιμο να έχουμε κατά νου δύο πράγματα: την ανάγκη η Ελλάδα να αναπτυχθεί σε υγιείς βάσεις προσελκύνοντας μεγάλες και σοβαρές επενδύσεις και ταυτόχρονα να αρθούν οι διαρθρωτικές αδυναμίες που οδήγησαν την ελληνική οικονομία στην κατάρρευσή της το 2009. Μια παλινδρόμηση στο καθεστώς των εργασιακών σχέσεων που ισχύουν μέχρι τότε δεν είναι σε καμία περίπτωση το ζητούμενο για την οικονομία, του εργαζόμενους και τις επιχειρήσεις το 2016. Αν θέλουμε να οικοδομήσουμε ένα νέο πλαίσιο εργασιακών σχέσεων, οδηγός μας πρέπει να είναι το μέλλον μιας διεθνώς ανταγωνιστικής οικονομίας και όχι το παρελθόν μιας κρατικοδίαιτης και αντιπαραγωγικής κοινωνίας.
- Η καλή πορεία των εσόδων και η συγκράτηση των ταμειακών δαπανών του προϋπολογισμού, παρά την αύξηση επιχορηγήσεων σε ασφαλιστικούς φορείς και νοσοκομεία και πριν την έναρξη του προγράμματος αποπληρωμής ληξιπρωθέσμων οφειλών του κράτους, συμβάλλουν στη διατήρηση του πρωτογενούς πλεονάσματος του τακτικού προϋπολογισμού σε επίπεδο καλύτερο του προϋπολογισθέντος. Ταυτόχρονα, μείωση καταγράφεται στο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών, λόγω κυρίως αύξησης φόρων και εισφορών στο α' τρίμηνο του 2016, καθώς και ακόμη μεγαλύτερη μείωση στην ιδιωτική κατανάλωση. Καθώς το ποσοστό αρνητικής αποταμίευσης φαίνεται να ανακάμπτει, αυτό σηματοδοτεί την προϊούσα αδυναμία στήριξης της κατανάλωσης από τα απομειούμενα αποθεματικά των νοικοκυριών (προϊόν απόσυρσης καταθέσεων μέχρι τον Ιούνιο 2015). Τον Ιούνιο 2016, σημειώθηκε, τέλος, ανάκαμψη των καταθέσεων των νοικοκυριών. Παρά την αύξηση των αφίξεων, οι εισπράξεις από τουρισμό δείχνουν μια αποδυνάμωση, όπως και, προσφάτως και σε πολύ μικρότερο βαθμό, οι εξαγωγές.
- Νέα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για τις συμβολαιογραφικές πράξεις και τις πτωχεύσεις επιχειρήσεων καταγράφουν την κατάρρευση της αγοράς ακινήτων και την πλήρη απαξία του ακινήτου, όχι μόνο στην αγορά αλλά και στη συνείδηση της Ελληνικής οικογένειας, και τη μετάταξή του από «αγαθό» σε «άγος». Το αποτέλεσμα είναι, από τη μία πλευρά, η ραγδαία πτώση και των γονικών παροχών και, από την άλλη, η εκτίναξη των αποποιήσεων κληρονομιάς, καθώς πανικόβλητοι κληρονόμοι προσπαθούν να αποφύγουν τα γνωστά και άγνωστα βάρη που πλέον κουβαλά μια κληρονομιά. Την ώρα που η περιουσία απαξιώνεται, στερώντας από το κράτος υγιή έσοδα, η οικονομία που δημιουργεί εισοδήματα ανεβαίνει το δικό της Γολγοθά. Η βραδύτητα της πτωχευτικής διαδικασίας, και τα συχνά διοικητικά αδιέξοδα που προκύπτουν, και που συνήθως διαιωνίζονται για γενεές όπως αποκαλύπτει και ο κατάλογος των μεγαλοφειλετών του δημοσίου, τείνουν παρά την κρίση να μειώνουν τον αριθμό των πτωχεύσεων. Αδυνατούν, όμως, να συγκρατήσουν τη διόγκωση του αριθμού των εργαζομένων που εγείρουν αξιώσεις απέναντι στις πτωχευμένες εταιρείες καθώς και το ύψος του παθητικού την ώρα του θανάτου αυτών των επιχειρήσεων. Καλό καλοκαίρι!
- [Το τραγούδι της ξενιτιάς.](#)

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Μιχάλης Μασουράκης
Chief Economist
E: mmassourakis@sev.org.gr
T: +302115006104

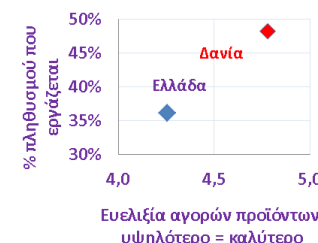
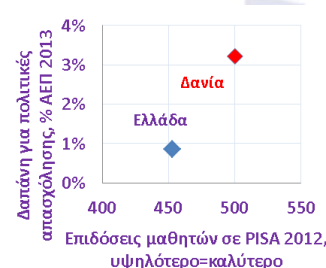
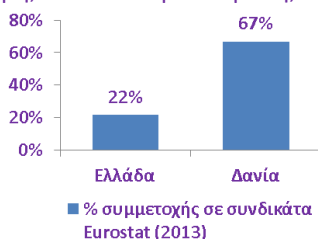
Μιχάλης Μητσόπουλος
Senior Advisor
E: mmitsopoulos@sev.org.gr
T: +302115006157

Θανάσης Πρίντσιπας
Associate Advisor
E: printsipas@sev.org.gr
T: +302115006176

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

Προσχήματα ή ευέλικτες αγορές και ουσιαστική προστασία εργαζομένων; Σύγκριση Ελλάδας – Δανίας

(ΟΟΣΑ, PISA 2012, Ρύθμιση αγορών 2013 με αναστροφή δείκτη από την καλύτερη τιμή, AMECO-Ευρ. Επιτροπή, Eurostat)

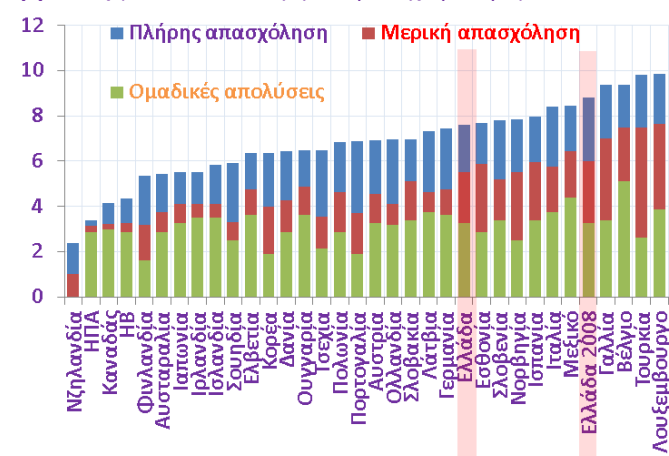
Μια κοινωνία χαμηλής παραγωγικότητας

Η ευελιξία της αγοράς εργασίας έχει βελτιωθεί τα τελευταία χρόνια κάτω από την επίδραση της εφαρμογής των Μνημονίων. Η ευελιξία αυτή ήταν αναγκαία, καθώς για να επιβιώσουν οι επιχειρήσεις, έπρεπε να προσαρμοστούν σε μία άνευ προηγουμένου συρρίκνωση της ζήτησης λόγω της μεγάλης δημοσιονομικής προσαρμογής που επιχειρήθηκε. Όταν ξεκίνησε η κρίση και η ύφεση, η Ελλάδα είχε μία από τις πιο άκαμπτες αγορές εργασίας ανάμεσα στις αναπτυσσόμενες οικονομίες του ΟΟΣΑ (Διάγραμμα 1). Και αυτός είναι ένας από τους βασικούς λόγους που πολλές επιχειρήσεις δεν άντεξαν και έκλεισαν ενώ ακόμη και κατά την περίοδο των υψηλών ρυθμών ανάπτυξης, μέχρι το 2008, η διαρθρωτική ανεργία –και ειδικότερα των νέων– ήταν ήδη σε υψηλά επίπεδα (πχ, η ανεργία νέων ήταν 26% το Δεκέμβριο 2008 και τον Απρίλιο 2016 47,4%). Οι μεταρρυθμίσεις που εφαρμόστηκαν, με τη διαρκή απειλή της πτώχευσης της χώρας να επικρέμεται ως Δαμόκλειος σπάθη, ήταν επιβεβλημένες όπως και τόσα άλλα μέτρα που πάρθηκαν για την απελευθέρωση της οικονομίας από τα ρυθμιστικά δεσμά του κράτους. Αντιμετωπίστηκαν από τις ελληνικές κυβερνήσεις ως αναγκαία κακά. Κάλυψαν ευρύ φάσμα εργασιακών ρυθμίσεων, όπως τις συλλογικές συμβάσεις, τον καθορισμό του κατώτατου μισθού και το «πάγωμα» (μέχρι το ποσοστό ανεργίας να διαμορφωθεί σε επίπεδο κάτω του 10%) των ωρμάνσεων, τις αποζημιώσεις και τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Έγινε μία τεράστια προσπάθεια εξισορρόπησης ενός συστήματος που δημιουργήθηκε από την ιδιαίτερη πελατειακή σχέση μεταξύ κομμάτων και συνδικαλιστικών φορέων, και που χτίστηκε κομμάτι κομμάτι στο διάστημα μιας ολόκληρης γενιάς. Η σχέση αυτή εισήγαγε τα στοιχεία του κοινωνικού μοντέλου των πιο ώριμων οικονομιών, αλλά ταυτόχρονα προσέθετε διαρκώς επιστρώσεις από κάθε είδους προστατευτικές ρυθμίσεις ελληνικής εμπνεύσεως, που σταδιακά μας οδήγησαν σε ένα σύστημα που τελικά υπέσκαπτε την ανταγωνιστικότητα της εργασίας και την ελκυστικότητα για επενδύσεις. Όσο ακόμη οι εποχές ήταν καλές, τα προβλήματα μπορούσαν να κρυφτούν κάτω από το χαλί, κι ας μας προειδοποιούσαν οι διεθνείς οργανισμοί. Η ανάπτυξη όμως εκείνη στηριζόταν στη ζήτηση που δημιουργούσαν τα μεγάλα ελλείμματα του δημοσίου –που χρηματοδοτούνταν μέσω του εξωτερικού δανεισμού– και η διάχυση τους στην υπόλοιπη οικονομία. Όταν έλειψαν τα δημοσιονομικά ελλείμματα και ο δανεισμός, κατέστη σαφές ότι όλες αυτές οι περιοριστικές ρυθμίσεις στη αγορά εργασίας δεν ήταν διατηρήσιμες διότι εμπόδιζαν την προσέλκυση επενδύσεων και άρα την ανάπτυξη της οικονομίας και την αύξηση της απασχόλησης. Έπρεπε να καταπέσουν πριν καταστραφούν πολύ περισσότερες θέσεις εργασίας.

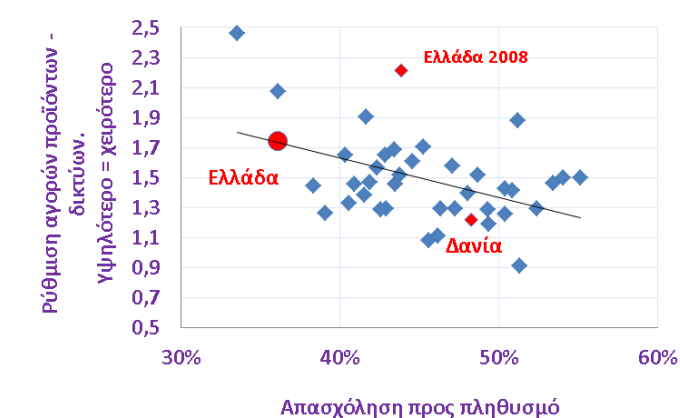
Προβάλλεται από πολλούς το επιχείρημα ότι οι νόμοι περί εργασιακών σχέσεων έχουν πλέον εναρμονισθεί στον μέσο όρο άλλων Ευρωπαϊκών χωρών και συνεπώς δεν χρειάζονται περαιτέρω «απορρυθμίσεις». Μάλιστα, σε ακραία μορφή τα επιχειρήματα αυτά επικαλούνται την «αποτυχία» του χαμηλότερου κατώτατου μισθού και των άλλων μεταρρυθμίσεων του 2012 «να αποτρέψουν την εκτίναξη της ανεργίας». Αυτό δεν είναι έτσι. Η de facto χρεωκοπία του Ελληνικού κράτους το 2010 οδήγησε το ΑΕΠ σε μια πρωτοφανή συρρίκνωση, σε ακραία οικονομική αβεβαιότητα και καταστροφικές πολιτικές επιλογές, που έδωσαν επενδύσεις, εξαώλωσαν περιουσίες και κατέστρεψαν εκατοντάδες χιλιάδες θέσεις εργασίας στον ιδιωτικό τομέα. Οι μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας δεν θα μπορούσαν σε καμία περίπτωση να αντισταθμίσουν από μόνες τους το κύμα αυτών των επιπτώσεων. Επέτρεψαν, όμως, τη σταθεροποίηση της απασχόλησης, ειδικά στις μικρότερες και μεσαίες επιχειρήσεις, μέσα σε αυτό το πρωτοφανές υφεσιακό περιβάλλον (Δελτίο 23/6/2016). Και σήμερα, αν και η Ελλάδα έχει βελτιωθεί σημαντικά όσον αφορά στην ευελιξία της αγοράς εργασίας μετά το 2012 (Διάγραμμα 1), η χώρα μας συνεχίζει να διατηρεί κάποιες πρωτοτυπίες σε σχέση με την Ευρώπη, σε θέματα όπως η μονομερής προσφυγή στην υποχρεωτική διαίτησία, τα προνόμια των συνδικαλιστών ή η διοικητική έγκριση για ομαδικές απολύσεις.

Είναι γνωστό ότι η υπερβολική συντηχιακή προστασία της αγοράς εργασίας βάζει φρένο στην απασχόληση και την ανάπτυξη, όπως δείχνουν και σχετικές οικονομετρικές μελέτες διεθνών οργανισμών, πέραν των επιπτώσεων των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού στις αγορές προϊόντων και δικτύων. (Διάγραμμα 2, 3). Αυτό συμβαίνει διότι οι υπερβολικές ρυθμιστικές παρεμβάσεις του κράτους τείνουν να «κλείνουν αγορές», καθώς τις προστατεύουν από τον ανταγωνισμό και τους εξασφαλίζουν έτσι προστατευμένα κέρδη. Αυτά δε μοιράζονται ως μέρος σε ιδιώτες μετόχους, αλλά ούτε και γίνονται επενδύσεις, καθώς συνήθως αυτή η ρύθμιση των αγορών,

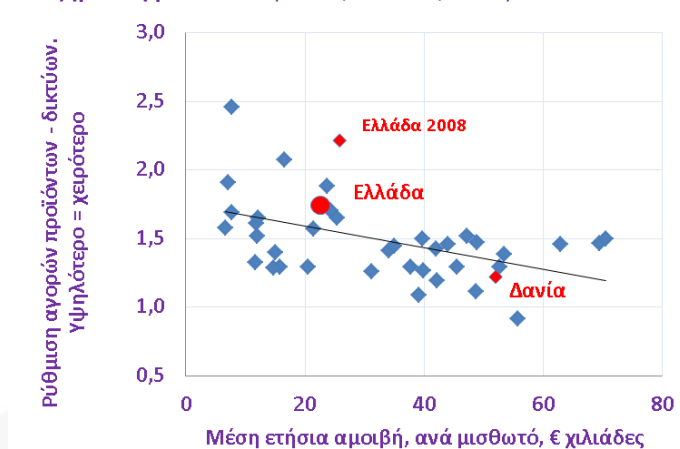
Διάγραμμα 1: Επιμέρους δείκτες ρύθμισης αγοράς εργασίας (ΟΟΣΑ 2013. Ύψηλότερο = χειρότερο)

Διάγραμμα 2: Ρύθμιση αγορών προϊόντων ΟΟΣΑ και απασχόληση προς πληθυσμό (ΟΟΣΑ, AMECO, 2013)

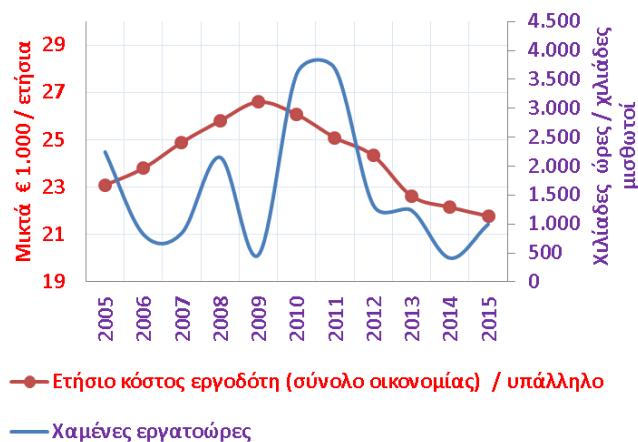
Διάγραμμα 3: Ρύθμιση αγορών προϊόντων ΟΟΣΑ και ετήσια αποζημίωση μισθωτού (ΟΟΣΑ, AMECO, 2013)

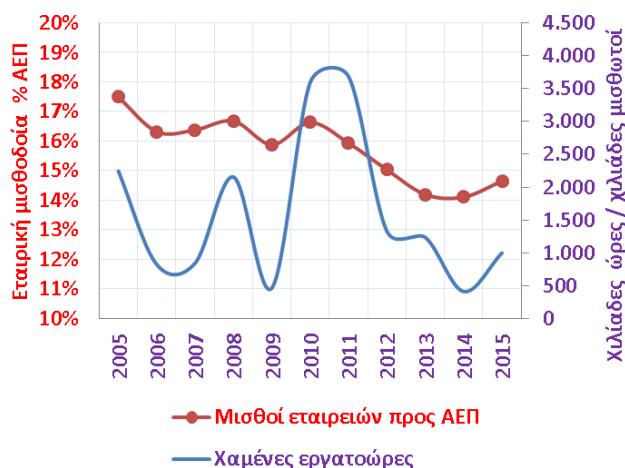
και ειδικά των δικτύων, συνδυάζεται με δημόσιο έλεγχο ή και ιδιοκτησία των εταιρειών που παρέχουν κομβικές υπηρεσίες, όπως ενδεικτικά σε μεταφορές, ενέργεια και παροχή νερού. Κατ' αυτόν τον τρόπο, όταν προκύπτουν ζημιές στις προστατευμένες αγορές, είθισται αυτές να «κοινωνικοποιούνται», δηλαδή να διαχέονται στους φορολογούμενους, ενώ όταν προκύπτουν κέρδη, αυτά «αξιοποιούνται» για τη χρηματοδότηση προνομίων και παροχών στους εργαζόμενους, ή σε προμηθευτές στην παροχή αυτών των υπηρεσιών. Ο μηχανισμός που «κατανέμει» με «κοινωνικά δίκαιο» τρόπο αυτά τα προνόμια στις προσοδοθηρικές ομάδες είναι χτισμένος γύρω από την εργασιακή νομοθεσία, που είναι κομβικής σημασίας στην διεκδίκηση περίπλοκων και υπέρμετρων μισθολογικών κατασκευών. Το πώς λειτουργήσε αυτός ο μηχανισμός, το έχουμε ζήσει όλοι μας. Ο σφίχτός εναγκαλισμός της δημόσιας σφαίρας από τις πελατειακές ομάδες που ωφελούνται από την υπερρύθμιση της οικονομίας γενικότερα ήταν τόσο ισχυρός που το πολιτικό σύστημα προτίμησε να καταστρέψει την οικονομία της χώρας μέσα από τον υπερδανεισμό και τη διαχρονική άρνηση να προωθήσει τις μεταρρυθμίσεις απελευθέρωσης αγορών. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές αν είχαν γίνει έστω και την ύστατη στιγμή, θα αποκαθιστούσαν την εμπιστοσύνη στην οικονομία, προσελκύοντας επενδύσεις και δημιουργώντας θέσεις εργασίας και ευημερία για εκατοντάδες χιλιάδες συμπολίτες μας. Όμως ούτε και η κρίση στάθηκε ικανή να μας αλλάξει τα μυαλά, και έτσι, οι αμφιταλαντεύσεις και καθυστερήσεις οδήγησαν, σε υπέρμετρα αβεβαιότητα, και κάπως έτσι δρομολογήθηκε η κατάρρευση της οικονομίας και των μισθών (Διάγραμμα 4) αλλά και ο εγκλωβισμός της χώρας σε αλληπάλληλα μνημόνια. Ως αποτέλεσμα, το μερίδιο της μισθοδοσίας του, απροσάτευτου, ιδιωτικού τομέα στο ΑΕΠ υποχώρησε λόγω απώλειας θέσεων εργασίας και μειώσεων μισθών, κυρίως στις πολλές μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις που είχαν λιγότερες αντοχές (Διάγραμμα 5 & 6).

Το παράδοξο είναι ότι σήμερα, εξελίσσεται μία εκστρατεία παλινορθώσης του παλαιού κρατικού συστήματος εργασιακών ρυθμίσεων, που και την εποχή της ανάπτυξης εμπόδιζε αρκετές επιχειρήσεις να καταστούν διεθνώς ανταγωνιστικές και σίγουρα απώθησε την εισροή σημαντικών παραγωγικών επενδύσεων. Σε πολλούς κύκλους, υπάρχει διάχυτη η εντύπωση ότι όταν τελειώσει το Μνημόνιο, όλα τα χαρακτηριστικά της ακαμψίας της εργατικής νομοθεσίας, θα επανέλθουν με τη δύναμη ενός ελατηρίου στην προτέρα κατάσταση, επειδή θα λείπει ο καταναγκασμός. Εδώ χρειάζεται μια καθαρή τοποθέτηση: η επιστροφή στο προ του 2009 περιβάλλον εργασιακών ρυθμίσεων δεν συνιστά επιστροφή στην κανονικότητα, αλλά στη στρέβλωση. Αν θέλουμε να οικοδομήσουμε ένα νέο πλαίσιο εργασιακών σχέσεων, οδηγός μας πρέπει να είναι το μέλλον μιας διεθνώς ανταγωνιστικής οικονομίας και όχι το παρελθόν μιας κρατικοκρατικής και αντιπαραγωγικής κοινωνίας. Οι υπερβολικές ακαμψίες στην αγορά εργασίας δεν ήταν βιώσιμες τότε, και δεν θα είναι βιώσιμες και αύριο, ακριβώς διότι η οικονομία δεν έχει την πολυτέλεια να τροφοδοτεί τη ζήτηση από μεγάλα ελλείμματα όπως στο παρελθόν. Οι επιχειρήσεις θα είναι αναγκασμένες να κερδίζουν το κάθε ευρώ, όπως εξ άλλου γίνεται και αυτή τη στιγμή, απέναντι σε έναν αμείλικτο διεθνή ανταγωνισμό, και ακόμη και οι έλληνες καταναλωτές έχουν προσαρμόσει τις όποιες πολυτελείς παλιές καταναλωτικές τους συνήθειες αναζητώντας επίμονα την καλύτερη σχέση τιμής προς την ποιότητα που πραγματικά χρειάζονται. Εξ άλλου έχουμε μπροστά μας νέες προκλήσεις της ίδιας της κρίσης, που αποτελούν ένα δεύτερο κεφάλαιο που δεν άνοιξε ακόμη: η χώρα καλείται να προχωρήσει σε αναδιαρθρώσεις τεράστιου αριθμού υπερηρωμένων ιδιωτικών επιχειρήσεων και σε ιδιωτικοποιήσεις δημοσίων επιχειρήσεων, δράσεις που απαιτούν σημαντικές ανακατατάξεις κεφαλαίων αλλά και προσωπικού. Θα ήταν φρόνιμο να επικεντρωθούμε στην αντιμετώπιση των δυσμενών κοινωνικών επιπτώσεων από την απώλεια των θέσεων εργασίας από τις αναδιαρθρώσεις, δημιουργώντας παράλληλα τις προϋποθέσεις για προσέλκυση επενδύσεων που θα αναπλήρωναν τις χαμένες θέσεις, αλλά με βιώσιμο τρόπο. Πρέπει να σταματήσουμε να εμποδίζουμε την προσαρμογή μόνο και μόνο για να διατηρούνται στη ζωή επιχειρήσεις χωρίς μέλλον και προοπτική, με τρόπο όμως που πνίγει και τις υγιείς, οι οποίες αιμοδοτούν όλη την οικονομία. Μακροπρόθεσμα, η προσαρμογή θα γίνει νομοτελειακά διότι δεν υπάρχουν πόροι διαθέσιμοι για να συμβεί κάτι άλλο. Επομένως η επιλογή που έχουμε είναι είτε η προσαρμογή να γίνει με κάποιο σχεδιασμό που θα αμβλύνει τις κοινωνικές συνέπειες και που θα δίνει οξυγόνο για νέα ανάπτυξη, είτε μέσα από μία πορεία συνεχούς ύφεσης και καταστροφής όχι μόνο θέσεων εργασίας, αλλά του ίδιου

Διάγραμμα 4: Ετήσιο κόστος υπαλλήλου για εργοδότη και χαμένες εργατοώρες από απεργίες στην Ελλάδα (AMECO, Υπ. Εργασίας)

Διάγραμμα 5: Δαπάνες μισθοδοσίας κεφαλαιουχικών εταιρειών προς ΑΕΠ και χαμένες εργατοώρες από απεργίες στην Ελλάδα (AMECO, Υπ. Εργασίας)

Διάγραμμα 6: Δαπάνες μισθοδοσίας προς ΑΕΠ και χαμένες εργατοώρες από απεργίες στην Ελλάδα (AMECO, Υπ. Εργασίας)

του παραγωγικού ιστού της χώρας. Δυστυχώς, δεν υπάρχουν μαγικές λύσεις.

Η ευελιξία στην αγορά εργασίας πρέπει να επεκταθεί καθώς, επίσης νομοτελειακά, όταν αρχίσει η οικονομία να ανακάμπτει και η ζήτηση για εργασία να αυξάνει, ο ανταγωνισμός των επιχειρήσεων θα οδηγήσει σε προσλήψεις και σε υψηλότερες αμοιβές. Και οι λειτουργούσες επιχειρήσεις, αλλά ακόμη περισσότερο οι νέοι επενδυτές, θα ανταποκριθούν καλύτερα στην αύξηση της ζήτησης εάν γνωρίζουν ότι μπορούν να αξιοποιήσουν το ανθρώπινο δυναμικό τους χωρίς τα προβλήματα που έβαζαν παλαιότερα οι ελληνικές πρωτοτυπίες. Αυτό που σήμερα οι συνεχιζόμενες κατηγορούν ως «μείωση της προστασίας» της εργασίας, αύριο θα είναι η κινητήριος δύναμη για προσλήψεις και αυξήσεις αμοιβών.

Στη σημερινή πραγματικότητα, ακόμη και το τελειότερο σύστημα εργασιακών ρυθμίσεων δεν θα μπορούσε από μόνο του να μας βγάλει από την σκληρή πραγματικότητα που βιώνουν πολλές ελληνικές επιχειρήσεις. Εξ ου και ακούμε συχνά για περιπτώσεις απληρωτής ή και αδήλωτης εργασίας. Τα φαινόμενα παραβατικότητας είναι μεμπτά και κατακριτέα, αλλά είναι πραγματικά: δεν πρόκειται να διορθωθούν μόνο με μεγαλύτερη αστυνόμευση και με μέτρα πάταξης της φοροδιαφυγής και εισφοροδιαφυγής, καθώς κατήντησαν θέμα επιβίωσης για πολλές επιχειρήσεις. Και, βεβαίως, δεν πρόκειται αυτά να εξαλειφθούν μόνο και μόνο επειδή ο κατώτατος μισθός θα ορίζεται από συλλογικές διαπραγματεύσεις, ή επειδή αναβίωσε η υποχρεωτική διαίτησία, ή επειδή θα έχουμε γενικότερη επιστροφή σε πιο περιοριστικές ρυθμίσεις στα εργασιακά, όπως πολλοί ευαγγελίζονται.

Αν το ζητούμενο είναι η ανάπτυξη και η ευημερία, χρειαζόμαστε ευέλικτες αγορές προϊόντων και ένα ευνοϊκό ρυθμιστικό περιβάλλον, απαλλαγμένο από «διόδια» οικονομικού χαρακτήρα, ή εμπόδια ρυθμιστικά που στήνονται σε κάθε βήμα της ίδρυσης και λειτουργίας μιας επιχείρησης. Ένα τέτοιο έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον όμως έχει δυο χαρακτηριστικά: Πρώτον, δε δημιουργεί «μονοπωλιακές προσόδους» με αντίστοιχα προνόμια και, δεύτερον, ανανεώνεται συνεχώς, με νέες θέσεις εργασίας να δημιουργούνται εκεί που άλλες χάνονται. Ειδικά το δεύτερο σημαίνει ότι οι αλλαγές στην αγορά εργασίας είναι συνεχείς, εκθέτοντας τους εργαζόμενους συχνά στην εμπειρία αλλαγής των θέσεων εργασίας που κατέχουν - πολύ συχνότερα από ό,τι είχαμε συνηθίσει στην προηγούμενη γενιά.

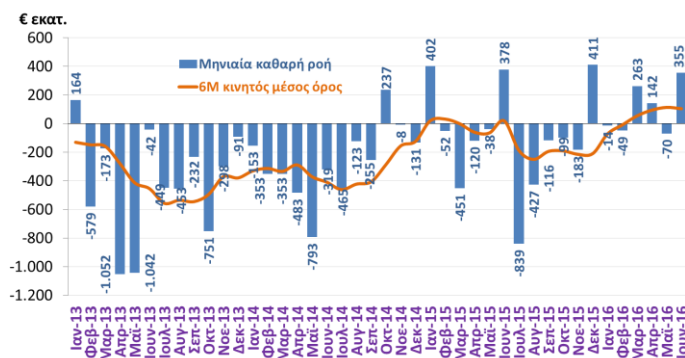
Αυτό προαπαιτεί αφενός ότι ο εργαζόμενος έχει αναγνωρισμένες δεξιότητες, δηλαδή έχει ενηλικιωθεί σε ένα σύστημα εκπαίδευσης/κατάρτισης που τον έχει εξοπλίσει κατάλληλα και έχει καλές επιδόσεις τόσο στις χαμηλότερες βαθμίδες όσο και στο πανεπιστήμιο, αλλά και ότι κατά τη μετάβαση από την μία θέση εργασίας στην επόμενη έχει ως δίχτυ ασφαλείας την υποστήριξη ενός καλά οργανωμένου κοινωνικού κράτους. Η στήριξη αυτή παρέχεται τόσο με τη μορφή χρηματοδότησης όσο και προσφοράς υπηρεσιών εξεύρεσης εργασίας αλλά και μετεκπαίδευσης και περαιτέρω κατάρτισης, εφόσον χρειάζεται, δηλαδή αποτελεσματικές ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης, όπως έχει η Δανία. Εκεί οι αγορές εργασίας είναι ευέλικτες και έτσι θα διευκολύνεται η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, (όπως είδαμε, Διάγραμμα 2 & 3).

Τελικά, για να φέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα αυτή η προσέγγιση προαπαιτεί να λειτουργούν αποδοτικά όλα τα επιμέρους συστατικά στοιχεία. Δηλαδή, οι αγορές προϊόντων και εργασίας να είναι ευέλικτες, και την ίδια ώρα να παρέχεται άριστη παιδεία στο εκπαιδευτικό σύστημα, και η στήριξη στους ανέργους να εξαρτάται, όπως στη Δανία, από χαρακτηριστικά όπως είναι η οικογενειακή κατάσταση, καθώς και η συμμετοχή στα προγράμματα αναζήτησης εργασίας και κατάρτισης. Όπως δείχνει και η σύγκριση με την Ελλάδα (Διάγραμμα πρώτης σελίδας), οι διαφορές στη φιλοσοφία και την αποτελεσματικότητα των ασκούμενων πολιτικών είναι προφανείς. Μάλιστα, έχει ενδιαφέρον το γεγονός ότι στη Δανία ιδιαίτερα μεγάλο μέρος των εργαζομένων ανήκουν σε συνδικάτα, τα οποία ενεργά συμμετέχουν στο σχεδιασμό αυτών των πολιτικών. Το γεγονός αυτό δείχνει πως η εποικοδομητική συνεργασία και η επικέντρωση των δυνάμεων όλων εκεί που είναι η καρδιά του πραγματικού προβλήματος, φέρνει στο τέλος αποτελέσματα.

Το κλειδί είναι σήμερα, όπως ήταν πάντοτε, η επαναφορά της χώρας στην κανονικότητα της ανάπτυξης. Όσο καθυστερούμε να δημιουργήσουμε τις προϋποθέσεις για την ανάκαμψη της οικονομίας μέσω ιδιωτικών επενδύσεων, τόσο θα βαθιναίει το εργασιακό χάος, τόσο θα ακούγονται σειρήνες για την ολική επαναφορά των εργασιακών σχέσεων στις πρακτικές του παρελθόντος, και τόσο το πολιτικό σύστημα θα αποδομείται καθώς θα κατασπαράσσεται ο κοινωνικός ιστός της χώρας. Οι άνεργοι, και μάλιστα οι μακροχρόνια

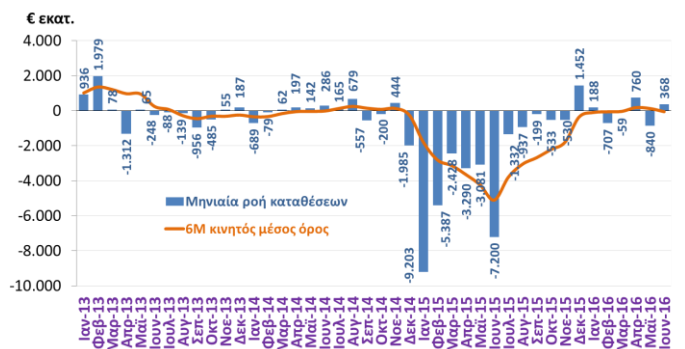
Διάγραμμα 7: Χρηματοδότηση επιχειρήσεων

(Τράπεζα της Ελλάδος, Ιούνιος 2016)

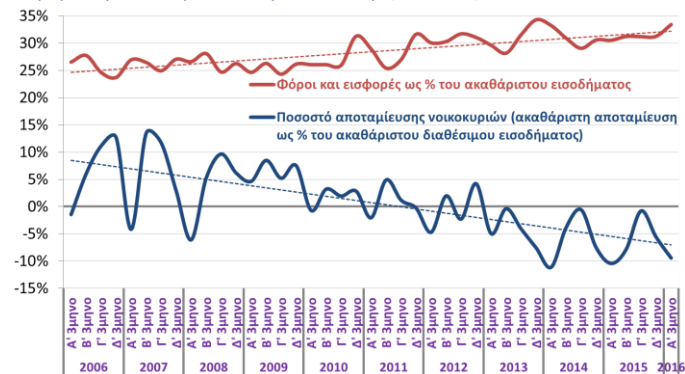
Διάγραμμα 8: Καταθέσεις νοικοκυριών

(Τράπεζα της Ελλάδος, Ιούνιος 2016)

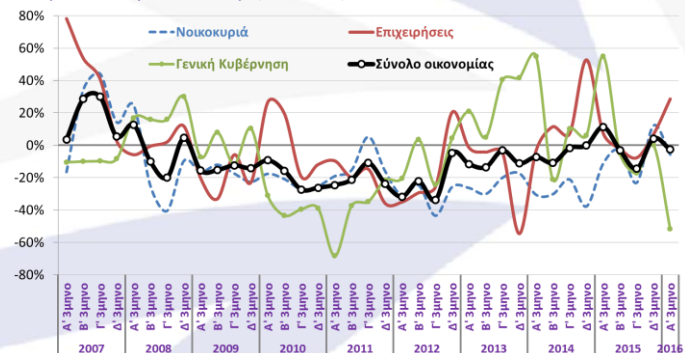
Διάγραμμα 9: Φόροι και κοινωνικές εισφορές ως % του ακαθάριστου εισοδήματος και ποσοστό αποταμίευσης νοικοκυριών

(ΕΛΣΤΑΤ, Τριμηνιαίο μη Χρηματοοικονομικό Εθνικό Λογαριασμό Θεοτικών Τομέων, Α' 3μηνο 2016)

Διάγραμμα 10: Ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου (% ετήσια μεταβολή τρεχ. τιμές)

(ΕΛΣΤΑΤ, Τριμηνιαίο μη Χρηματοοικονομικό Εθνικό Λογαριασμό Θεοτικών Τομέων, Α' 3μηνο 2016)

άνεργοι ρίχνουν τη σκιά τους στις προσπάθειες όσων κατέχουν θέσεις εργασίας να προστατεύσουν τα προνόμιά τους με τεχνητές ρυθμίσεις και κατασκευές, που δεν έχουν οικονομική λογική στο διεθνώς ανταγωνιστικό περιβάλλον, στις ανοιχτές αγορές. Η προστασία της εργασίας μπορεί να νομοθετείται αλλά οι δουλειές δε δημιουργούνται δια νόμου. Αν αυτό δε γίνει κατανοητό, η χώρα θα συνθλιβεται μεταξύ σφύρας και άκμονος, και οι καιροσκόποι θα κάνουν καριέρες υποσχόμενοι προστασία εκεί που δεν μπορεί να προσφερθεί.

Πρόσφατες οικονομικές εξελίξεις

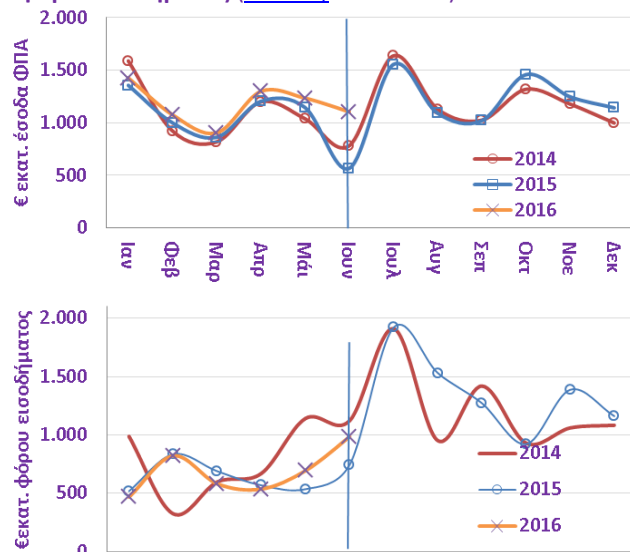
Καταθέσεις – Χρηματοδότηση: Θετική ήταν η μηνιαία ροή χρηματοδότησης των επιχειρήσεων τον Ιούνιο του 2016 (+€355 εκατ., Διάγραμμα 7), ωστόσο το υπόλοιπο των δανείων εμφανίζεται περιορισμένο σε σύγκριση με τον αντίστοιχο μήνα του 2015 κατά -0,7%. Παράλληλα, αύξηση παρουσίασαν οι καταθέσεις των νοικοκυριών (+€368 εκατ., Διάγραμμα 8) και των επιχειρήσεων (+€761 εκατ.), ενώ το υπόλοιπο των συνολικών καταθέσεων αυξήθηκε για 2^ο συνεχή μήνα διαμορφώνοντας μία τάση βελτίωσης της εμπιστοσύνης των καταθετών.

Διαθέσιμο εισόδημα νοικοκυριών - στοιχεία Γενικής Κυβέρνησης: Μείωση -1,8% καταγράφεται στο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών το Α' 3μηνο του 2016 σε σύγκριση με το αντίστοιχο 3μηνο του 2015, κυρίως λόγω της αύξησης των φόρων και των κοινωνικών εισφορών κατά +15,2% και +5,1% αντίστοιχα, σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ. Παράλληλα, η τελική καταναλωτική δαπάνη των νοικοκυριών μειώθηκε κατά -2,7%, ενώ το ποσοστό αποταμίευσης (ακαθάριστη αποταμίευση προς ακαθάριστο διαθέσιμο εισόδημα) διαμορφώθηκε στο -9,4% έναντι -10,4% το Α' 3μηνο του 2015. Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι η συνεχής αύξηση των φόρων και των κοινωνικών εισφορών, σε συνδυασμό με την προσπάθεια των νοικοκυριών να κρατήσουν την κατανάλωση σε όσο το δυνατόν υψηλότερο επίπεδο, είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση της αποταμίευσής τους, η οποία από το 2012 είναι αρνητική (Διάγραμμα 9), γεγονός το οποίο αποτυπώνεται και στην εκροή καταθέσεων από τις τράπεζες (-€790 εκατ. περίπου το πρώτο 3μηνο του 2016), καθώς επίσης και στη συσσώρευση ληξιπρόθεσμων οφειλών προς την εφορία (€3,6 δισ. περίπου το πρώτο 3μηνο του 2016). Από την άλλη, το Α' 3μηνο του 2016 οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου των επιχειρήσεων εμφανίζουν άνοδο +28,6% σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2015 (Διάγραμμα 10), ενώ την ίδια ώρα, από τους μη χρηματοοικονομικούς λογαριασμούς της Γενικής Κυβέρνησης προκύπτει ότι τα έσοδα αυξήθηκαν κατά +10,3%, ενώ οι πρωτογενείς δαπάνες μειώθηκαν κατά -4,0% με αποτέλεσμα το πρωτογενές ισοζύγιο να εμφανίζει πλεόνασμα €305 εκατ. έναντι ελλείμματος €2,2 δισ. το Α' 3μηνο του 2015. Το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης διαμορφώθηκε στα €309,2 δισ. το Α' 3μηνο του 2016, έναντι € 302,7 δισ. το αντίστοιχο 3μηνο το 2015 και €311,4 δισ. στα τέλη του 2015.

Καθαρές δανειακές ανάγκες της κεντρικής διοίκησης: Έλλειμμα €526 εκατ. παρουσίασε το ταμειακό αποτέλεσμα της κεντρικής διοίκησης την περίοδο Ιαν-Ιουν 2016, έναντι ελλείμματος €1.851 εκατ. το αντίστοιχο διάστημα του 2015, σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος. Τα έσοδα του τακτικού προϋπολογισμού διαμορφώθηκαν σε €20.690 εκατ., από €19.113 εκατ. πέρυσι (+8,3%). Σε αυτά δεν περιλαμβάνονται €43 εκατ. από τη μεταφορά των αποδόσεων ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου από την Τράπεζα της Ελλάδος. Όσον αφορά τις δαπάνες του τακτικού προϋπολογισμού, διαμορφώθηκαν σε €22.182 εκατ., από €21.470 εκατ. την περίοδο Ιαν-Ιουν 2015 (+3,3%).

Εκτέλεση κρατικού προϋπολογισμού: Τα αναλυτικά στοιχεία για την εκτέλεση του κρατικού προϋπολογισμού Ιουνίου 2016 επιβεβαιώνουν τη διατήρηση του βελτιωμένου ταμειακού πρωτογενούς πλεονάσματος πάνω από τα περυσινά επίπεδα, και τους στόχους, λόγω συγκράτησης των ταμειακών δαπανών αλλά και της καλής πορείας ορισμένων ειδικά εσόδων. Ενδεικτικά, συνεισφέρουν η καλή πορεία των εισπράξεων ΦΠΑ, καθώς τα νέα μέτρα και ειδικά σε ότι αφορά τα νησιά αποδίδουν έσοδα, αλλά και η ανάκαμψη των εσόδων από φόρο εισοδήματος ιδιαίτερα των φυσικών προσώπων αλλά και των νομικών προσώπων σε επίπεδα ανώτερα του 2015, αν και παραμένουν χαμηλότερα των εσόδων του 2014 (Διάγραμμα 11). Την ίδια ώρα συγκρατούνται τόσο οι δαπάνες μισθών και συντάξεων της κεντρικής κυβέρνησης (συγκράτηση €209 εκατ. στο 6μηνο), αν και οι επιχορηγήσεις προς ασφαλιστικά ταμεία, νοσοκομεία και φορείς υπερκαλύπτουν αυτή τη μείωση, καθώς εμφανίζουν αύξηση €764 εκατ. στο 6μηνο, σε σχέση με το 2015, τόσο λόγω της συγκράτησης δαπανών τον Ιούνιο 2015 και λόγω

Διάγραμμα 11: Έσοδα κρατικού προϋπολογισμού από ΦΠΑ και φόρο εισοδήματος (Υπ. Οικ, Ιουν. 2016)

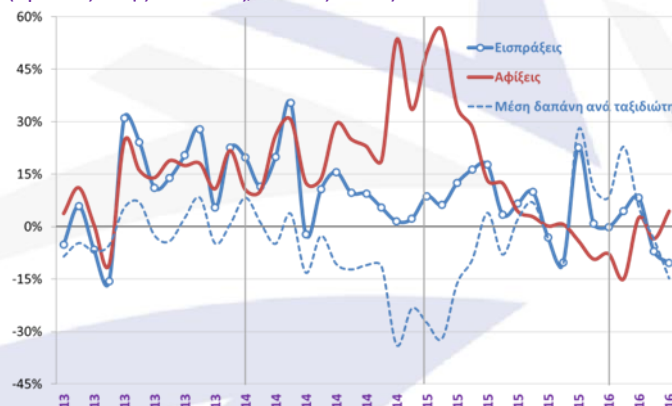

Πίνακας 1: Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (Τράπεζα της Ελλάδος, Μάιος 2016)

	(€ εκατ.)	Σύνολο	Ιαν - Μάι		%Δ
		2015	2015	2016	
Ισοζύγιο αγαθών		-17.247,8	-8.109,1	-6.875,5	-15,2%
Εξαγωγές χωρίς καύσιμα και πλοία		17.898,0	7.384,0	7.293,2	-1,2%
Εξαγωγές καυσίμων		6.713,7	2.915,8	2.183,8	-25,1%
Εισαγωγές χωρίς καύσιμα και πλοία		30.489,9	13.285,4	13.184,3	-0,8%
Εισαγωγές καυσίμων		10.921,8	4.798,6	3.083,9	-35,7%
Εισαγωγές πλοίων		623,2	472,5	175,6	-62,8%
Εισπράξεις από υπηρεσίες		27.987,7	9.318,2	6.234,6	-33,1%
Τουρισμός		14.194,4	2.214,7	2.077,8	-6,2%
Μεταφορές		9.968,3	5.289,2	2.864,3	-45,8%
Άλλες υπηρεσίες		3.825,0	1.814,3	1.292,4	-28,8%
Εισροές από ΕΕ		3.374,2	1.245,3	1.323,5	6,3%
Τρέχουσες		1.054,9	648,3	571,3	-11,9%
Κεφαλαιακές		2.319,3	597,1	752,2	26,0%
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών*		1.981,1	-3.919,2	-2.838,8	-27,6%

* Περιλαμβάνονται και οι κεφαλαιακές μεταβιβάσεις

Διάγραμμα 12: Ταξιδιωτικές εισπράξεις, αφίξεις και μέση δαπάνη ανά ταξιδιώτη (% ετήσια μεταβολή) (Τράπεζα της Ελλάδος, Μάιος 2016)

προγραμματισμένων πληρωμών, όπως των εφημεριών. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται στη μεγάλη αύξηση των επιχορηγήσεων προς ασφαλιστικά ταμεία και σε νοσοκομεία ειδικά τον Ιούνιο 2016, η οποία μάλιστα λαμβάνει χώρα πριν την εκκίνηση της αποπληρωμής οφειλών μετά την ολοκλήρωση της αξιολόγησης. Τέλος, δαπανήθηκαν άλλα €22 εκατ. για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης, ανεβάζοντας το ποσό που έχει δαπανηθεί εντός το 2016 σε €119 εκατ., αντί μηδενικής δαπάνης το 2015 και υπερβαίνοντας ήδη τον ετήσιο στόχο για €99 εκατ.

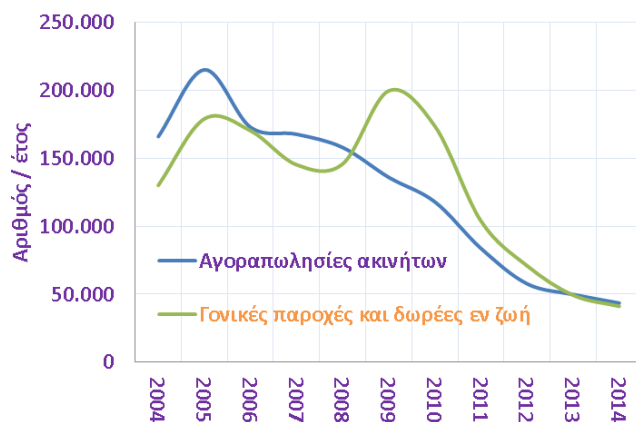
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών: Αύξηση κατά €272 εκατ. παρουσίασε το έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών τον Μάιο του 2016, σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, κυρίως λόγω της υποχώρησης των εισπράξεων από μεταφορές (-45,7%) και τουρισμό (-10,4%), ενώ παράλληλα οι εισπράξεις από εξαγωγές χωρίς καύσιμα και πλοία συρρικνώθηκαν κατά -5,5%. Κατά το διάστημα Ιαν - Μάι 2016 το ισοζύγιο αγαθών παρουσίασε βελτίωση κατά €1,2 δισ., η οποία οφείλεται κυρίως στην πώση των εισαγωγών καυσίμων λόγω της μείωσης των τιμών πετρελαίου, καθώς επίσης και στον περιορισμό των καθαρών πληρωμών για αγορές πλοίων, δεδομένου ότι ένα μεγάλο μέρος των σχετικών συναλλαγών πραγματοποιείται εκτός του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, μετά την επιβολή των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων. Αντίθετα, οι εξαγωγές αγαθών χωρίς καύσιμα και πλοία και οι αντίστοιχες εισαγωγές δεν παρουσίασαν αξιολογη μεταβολή (-1,2% και -0,8% αντίστοιχα, Πίνακας 1). Ωστόσο, σε σταθερές τιμές, οι εξαγωγές παρουσίασαν άνοδο κατά 6,2%, η οποία αντανάκλα κυρίως την άνοδο του όγκου των εξαγωγών καυσίμων κατά 14%, ενώ οι εξαγωγές αγαθών χωρίς τα καύσιμα, σε σταθερές τιμές, παρουσίασαν μικρή άνοδο κατά 1,1%. Αναφορικά με το ισοζύγιο υπηρεσιών, κατά το διάστημα Ιαν - Μάι 2016, παρατηρείται σημαντική μείωση των εισπράξεων από μεταφορές (-45,8%) και από ταξιδιωτικές υπηρεσίες (-6,2%), γεγονός το οποίο επίσης αποδίδεται σε μεγάλο βαθμό στους ισχύοντες περιορισμούς στην κίνηση κεφαλαίων.

Ταξιδιωτικό ισοζύγιο: Μικτές τάσεις παρουσιάζονται στον τουρισμό τον Μάιο του 2016, καθώς οι αφίξεις εμφανίζουν άνοδο (+4,4%), ενώ οι εισπράξεις υποχωρούν για 2^ο συνεχόμενο μήνα (-10,4%), με τη μέση δαπάνη ανά ταξιδιώτη να μειώνεται κατά -14,8% (Διάγραμμα 12). Συνολικά κατά το πρώτο 5μηνο του έτους οι αφίξεις ανήλθαν στα 4,5 περίπου εκατ. ταξιδιώτες, παρουσιάζοντας πώση κατά -1,3% σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2015, ενώ οι εισπράξεις διαμορφώθηκαν στα €2 δισ. περίπου, μειωμένες κατά -6,2%. Ιδιαίτερα αυξημένες είναι οι αφίξεις και οι εισπράξεις από τη Ρωσία (+47,6% και +8,7% αντίστοιχα) και τις ΗΠΑ (+25,9% και 8,3% αντίστοιχα), ενώ συνολικά από τις χώρες της ΕΕ τόσο οι εισπράξεις όσο και οι αφίξεις παρουσιάζουν μείωση (-9,3% και -3% αντίστοιχα). Οι τάσεις αυτές δημιουργούν ανησυχία για την πορεία του τουρισμού στο σύνολο του 2016, η οποία επηρεάζεται αρνητικά από τα capital controls και από τα προβλήματα που δημιουργούνται από τις προσφυγικές ροές. Ωστόσο τα συνολικά μεγέθη θα εξαρτηθούν κυρίως από τις εξελίξεις τους καλοκαιρινούς μήνες, που κορυφώνεται η τουριστική κίνηση, ενώ σύμφωνα με στοιχεία του ΣΕΤΕ, οι διεθνείς τουριστικές αφίξεις στα κυριότερα αεροδρόμια της χώρας κινήθηκαν ανοδικά κατά το πρώτο 6μηνο του έτους (+4,9%).

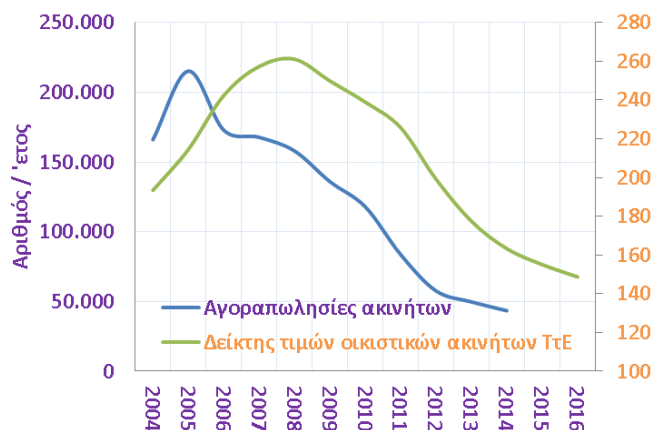
Η απαξίωση της ακίνητης περιουσίας

Η ανακοίνωση από την ΕΛΣΤΑΤ του αριθμού των συμβολαιογραφικών πράξεων επί ακινήτων, και όχι μόνο, καλύπτει ένα μεγάλο κενό πληροφόρησης που υπήρχε ως προς την εξέλιξη των πράξεων επί ακινήτων στα χρόνια της κρίσης. Παρόλο που τα στοιχεία αυτά προέρχονται από ένα υποσύνολο των υποθηκοφυλακείων, καθώς η ΕΛΣΤΑΤ αναφέρει ότι τα στοιχεία προέρχονται μόνο από τα υποθηκοφυλακεία που απάντησαν στο ερωτηματολόγιό της, αποτελούν το καλύτερο και πληρέστερο στοιχείο που έχουμε στη διάθεση μας σήμερα. Καταγράφουν, όπως είναι αναμενόμενο, τη μεγάλη υποχώρηση των αγοραπωλησιών ακινήτων μετά το 2008 (Διάγραμμα 13). Ενδιαφέρον έχει όμως και η μεγάλη υποχώρηση, μετά την τελευταία άνοδο πριν την τελευταία αύξηση των αντικειμενικών αξιών το 2009, των γονικών παροχών και δωρεών εν ζωή. Η πτώση αυτή, ίσως και περισσότερο από τη μείωση των αγοραπωλησιών, καταγράφει την απαξίωση της ακίνητης περιουσίας των Ελλήνων στα χρόνια της κρίσης. Αυτό είναι το αποτέλεσμα όχι μόνο των φορολογικών βαρών που εν είδη αρνητικού μερίσματος συμπεριέχουν τις αξίες, αλλά και του συνόλου των θεσμικών αστοχιών και στρεβλώσεων που έπληξαν την αγορά ακινήτων. Η πλήρης απαξίωση τα τελευταία χρόνια, πέραν της μείωσης των συναλλαγών, καταγράφεται επίσης και στην υποχώρηση των τιμών (Διάγραμμα

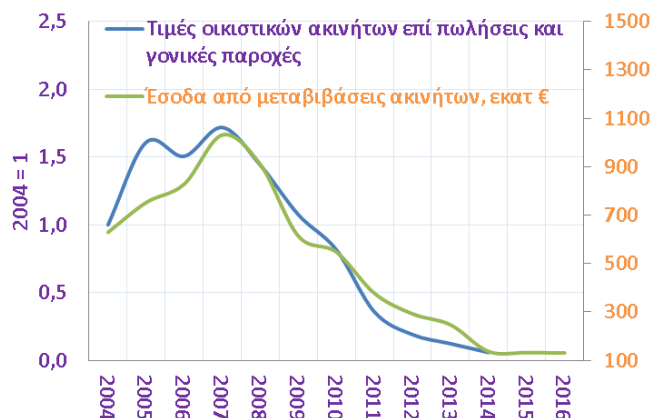
Διάγραμμα 13: Συμβολαιογραφικές πράξεις αγοραπωλησίας ακινήτων και γονικών παροχών & δωρεών (ΕΛΣΤΑΤ, 2014)

Διάγραμμα 14: Συμβολαιογραφικές πράξεις αγοραπωλησίας ακινήτων και γονικών παροχών και δείκτης τιμών ακινήτων ΤτΕ (ΕΛΣΤΑΤ, 2014, ΤτΕ 2016 με 2016=Q12016)

Διάγραμμα 15: Συμβολαιογραφικές πράξεις αγοραπωλησίας ακινήτων και γονικών παροχών καθώς και έσοδα κράτους από φόρους μεταβίβασης ακινήτων (ΕΛΣΤΑΤ, 2014. Υπ. Οικ, προϋπολογισμοί οι παλιότεροι των οποίων όμως δεν είναι πλέον διαθέσιμοι στην ιστοσελίδα του υπουργείου)

14). Είναι ξεκάθαρο πλέον ότι ο γονέας δεν τολμάει να μεταβιβάσει κάποιο ακίνητο στο τέκνο ή το συγγενή του. Αντίθετα, προτιμά να αφήσει στους διαδόχους του την επιλογή της αποποίησης κληρονομιάς, ώστε να διασφαλιστούν όχι μόνο από τυχόν γνωστές ή άγνωστες διεκδικήσεις του δημοσίου ή τρίτων αλλά και από τα απρόβλεπτα και αβάσταχτα βάρη μιας ακίνητης περιουσίας. Σημειώνεται ότι για τις αποποιήσεις δεν υπάρχουν στατιστικά στοιχεία, αλλά πλέον αποτελούν σχεδόν απαραίτητο συμπλήρωμα του κάθε πιστοποιητικού θανάτου.

Το παράδοξο είναι ότι αυτή η απαξία ζημιώνει και το ίδιο το κράτος, αν και για την ώρα έχει βρεθεί η λύση της μετακύλισης των απωλειών φορολογικών εσόδων από την υγιή οικονομική δραστηριότητα στην επιβάρυνση της κατοχής ακινήτων χωρίς να λαμβάνεται φυσικά υπόψη η φοροδοτική, εν μέσω κρίσης, δυνατότητα νοικοκυριών και επιχειρήσεων (Δελτίο 5/5/2016). Έτσι, βλέπουμε ότι η εξέλιξη των εσόδων του κράτους από φόρους μεταβίβασης, υπεραξίας κλπ επί των μεταβιβάσεων έχει υποχωρήσει παράλληλα με την υποχώρηση συναλλαγών και τιμών (Διάγραμμα 15). Το αποτέλεσμα είναι τα σχετικά έσοδα να έχουν πέσει πολύ κάτω από το ύψος των €500-700 εκατ. που επιτύγχαναν, ακόμα και σε εποχές στις οποίες οι αντικειμενικές αξίες ήταν το 1/3 των αγοραίων. Τότε, στην πράξη, το 11% του φόρου μεταβίβασης μετατρεπόταν σε ένα 3-4%, όπως ισχύει σήμερα, αλλά τα έσοδα ήταν έως και δεκαπλάσια, φτάνοντας τα €1,1 δις το 2007. Η ανάλυση αυτή δείχνει αφενός την ανάγκη να παραμείνουν τα κόστη μεταβίβασης χαμηλά και αφετέρου την ανάγκη εξορθολογισμού της οικονομικής, και κυρίως φορολογικής, πολιτικής στην αγορά ακινήτων, ώστε αυτή να μπορεί να ανακάμψει.

Αν η πορεία της αγοράς ακινήτων έχει άμεσο και ορατό αντίκτυπο στο κάθε νοικοκυριό, οι εξελίξεις στον κόσμο των επιχειρήσεων, όπως είθισται, απασχολούν λιγότερο την κοινή γνώμη και την πολιτική ηγεσία. Αυτό βέβαια είναι άδικο, καθώς από τις εξελίξεις στην επιχειρηματικότητα καθορίζονται τα εισοδήματα όλων, ακόμα και του κράτους, καθώς και η αξία των περιουσιακών στοιχείων. Έτσι, έχουν μεγάλη σημασία τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, που μας επιτρέπουν να παρακολουθήσουμε κυρίως τη σταθερή υποχώρηση των συμβολαιογραφικών συστάσεων εταιρειών μετά το 2007 και την αύξηση των διαλύσεων, πρώτα με κορύφωση το 2010 και μετά εκ νέου την επιτάχυνση των διαλύσεων το 2014 (Διάγραμμα 16). Την ίδια ώρα μπορεί ο αριθμός των πτωχεύσεων να μην έχει αυξηθεί σημαντικά (Διάγραμμα 17), κάτι το οποίο μπορεί να σχετίζεται και με το ασυνήθιστα χρονοβόρο, πολύπλοκο και συχνά αδιέξοδο της πτωχευτικής διαδικασίας όπως εφαρμόζεται στην Ελλάδα (Δελτίο 5/11/2015). Η επίπτωση της κρίσης αποτυπώνεται πλήρως (έως το 2014) στην εκτίναξη, από την αρχή της κρίσης, τον αριθμό των εργαζομένων που έχουν αξίωση κατά της πτωχής εταιρείας, όπως ενδεικτικά για απλήρωτους μισθούς, και στη συνέχεια της αξίας του παθητικού που έχουν κατά την ώρα της πτώχευσης αυτές οι εταιρείες. Με δεδομένη τη σταθερότητα των αποφάσεων αποδοχής επί πτωχεύσεων. Το Διάγραμμα 18 αποτελεί, εν κατακλείδι, την καλύτερη αποτύπωση της επίπτωσης της κρίσης στην αγορά, πέρα της αγοράς εργασίας και του ΑΕΠ, που έχουμε μέχρι σήμερα.

Το τραγούδι της ξενιτιάς

Ακολουθεί το κείμενο ενός ανθρώπου που στις 30 Ιουνίου έφυγε για να αναζητήσει καλύτερη ζωή για τον ίδιο και την οικογένειά του στον Καναδά, και εξηγήει το γιατί. Ο άνθρωπος αυτός έχει σπουδές στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο και MSc σε Marketing Communications και είναι πολύ καλός μουσικός με πτυχίο πιάνου, θεωρητικών και σύνθεσης. Έκανε αίτηση και πήρε πράσινη κάρτα στον Καναδά ως μουσικός. Η σύζυγός του έχει επίσης πτυχίο και μεταπτυχιακό και είναι δημόσιος υπάλληλος. Έχουν δύο ανήλικα παιδιά κάτω από 6 ετών.

Χαίρετε!

Είναι αρκετοί αυτοί που με ρωτούν γιατί επέλεξα να φύγω από την Ελλάδα, είτε αυτοί βρίσκονται στην Ελλάδα είτε στον Καναδά.

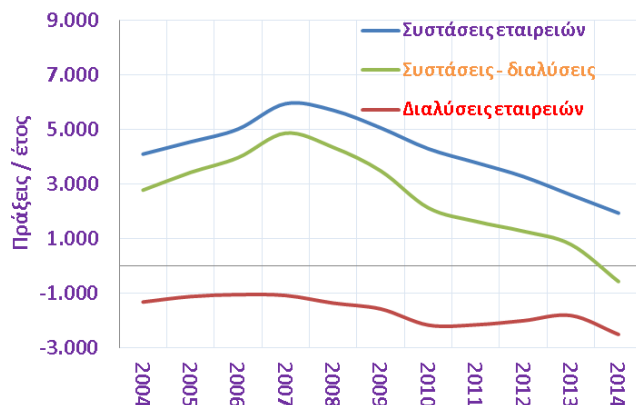
Η συζήτηση αυτή ξεκίνησε αρκετό καιρό πριν κάνω το βήμα και δεν ξεκίνησε από εμένα αλλά από αρκετούς γνωστούς και φίλους οι οποίοι έφυγαν πρώτοι...

Ουσιαστικά, αν και οι σκέψεις που με οδήγησαν σε αυτό είναι δεκάδες, αν τις οργανώσεις, καταλήγουν σε έναν και μόνο λόγο ο οποίος δεν είναι άλλος από την Οικονομική Προοπτική...

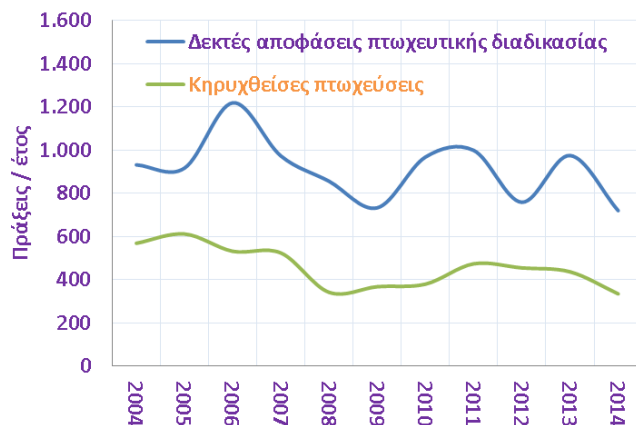
Τι σημαίνει αυτό; Ότι οι προοπτικές της ελληνικής οικονομίας έκαναν εξαιρετικά αμφίβολη την ευτυχία μου και κυρίως αυτή της οικογένειάς μου.

Μαζί με τη σύζυγό μου εργαζόμαστε ανελλιπώς από τις αρχές του 2000. Προσωπικά, μέχρι τις 17 Ιουνίου 2016, τελευταία μου ημέρα

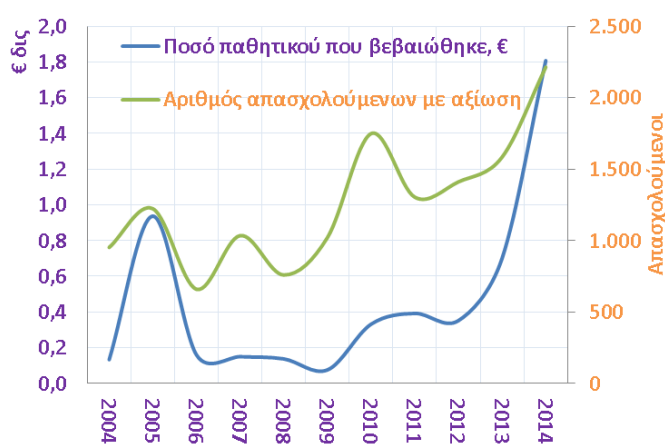
Διάγραμμα 16: Συμβολαιογραφικές πράξεις ίδρυσης και διάλυσης επιχειρήσεων (ΕΛΣΤΑΤ, 2014)

Διάγραμμα 17: Κηρυχθείσες και δεκτές αποφάσεις πτώχευσης (ΕΛΣΤΑΤ 2014)

Διάγραμμα 18: Παθητικό που βεβαιώνεται και εργαζόμενοι με αξίωση επί πτωχευμένων επιχειρήσεων (ΕΛΣΤΑΤ 2014)

στην εταιρεία από την οποία έφυγα, δεν είχα ούτε μία ημέρα ανεργίας από το Μάιο του 2003. Με μόνη εξαίρεση το σπίτι που αποφασίσαμε να χτίσουμε το 2007-2012 και για το οποίο επιβαρυνθήκαμε από ένα στεγαστικό δάνειο το οποίο για το 2010-2015 ήταν εξαιρετικά βαρύ, τα έξοδά μας, πέραν των απαραίτητων, ήταν ελάχιστα.

Δεν βγαίναμε έξω. Δεν ψωνίζαμε ρούχα, παπούτσια, καλλυντικά, κοσμήματα. Είχαμε ελαχιστοποιήσει τη χρήση του αυτοκινήτου. Προσωπικά μετακινούμουν κυρίως με τα Μ.Μ.Μ. και το αυτοκίνητο το χρησιμοποιούσα μόνο για να έχω πρόσβαση σε αυτά. Επίσης, μετά την επιμήκυνση του στεγαστικού δανείου που κάναμε, το σπίτι μάς στοιχίζει πολύ λιγότερο το μήνα από οποιοδήποτε ενοίκιο το οποίο σήμαινε ότι σε βάθος χρόνου αποτελούσε την απόλυτα φθηνότερη λύση στο θέμα κατοικίας.

Τα μόνα μας έξοδα ήταν κάποια λίγα εξαρτήματα υπολογιστή και μια τηλεόραση για να έχουμε έναν τρόπο ψυχαγωγίας στο σαλόνι μας αφού δεν βγαίναμε έξω. Υπολογίζω ότι στην πενταετία 2010-2015 το σύνολο του ποσού αυτού ήταν περίπου 2500€. Πέραν αυτού τα μόνα μας έξοδα ήταν Super Market, βενζίνες, τηλέφωνο (minimum - δεν είχαμε συμβόλαιο κινητού) και Δ.Ε.Η.

Γενικά, όλες μας οι αποφάσεις ήταν οι απόλυτα οικονομικότερες... Ακόμα κι αυτές που δεν ήταν, είχαν γίνει με την προοπτική ότι μακροπρόθεσμα θα μας εξοικονομούσαν χρήματα όπως και έγινε.

Επίσης, να σημειώσω ότι κάποιες αγορές που είχα κάνει σε μουσικά όργανα πριν το 2007, μας απέφεραν χρήματα αφού κατάφερα και τα πούλησα περισσότερο απ' όσο τα είχα αγοράσει... Με τα χρήματα αυτά περάσαμε τον εξαιρετικά δύσκολο χειμώνα του 2012 (με το πετρέλαιο στα ύψη και το επίδομα θέρμανσης μόνο για τα πολύ χαμηλά εισοδήματα).

Πέραν του στεγαστικού, δεν είχαμε κανένα απολύτως χρέος σε πιστωτικές κάρτες ή καταναλωτικά δάνεια ή ό,τι άλλο.

Παρ' όλ' αυτά, παρά τα χρόνια σπουδών, παρά το γεγονός ότι και οι δύο δεν ήμασταν ποτέ άνεργοι για 15 χρόνια, παρά τις καλές θέσεις εργασίας που είχαμε και παρά τα εξαιρετικά λίγα έξοδα που κάναμε, οι οικονομίες μας, στο σύνολό τους, ήταν κάτω από 300€.

Είναι εύκολο για κάποιον να πει: "Δεν είναι δυνατόν. Δεν μπορεί. Κάτι κάνουν λάθος..." Το ίδιο ακριβώς λέγαμε κι εμείς στους εαυτούς μας για πάρα πολλά χρόνια. Όμως, μετά από μια απλή ανάλυση εισόδων - εξόδων σε ένα excel, η διαφορά του οικογενειακού μας εισοδήματος από τα έξοδά μας ήταν της τάξεως των 300€ το μήνα, τα οποία εξαμερίζονταν στο πρώτο μη τακτικό έξοδο όπως ο ΕΝ.Φ.Ι.Α., το Πετρέλαιο Θέρμανσης, το Ασφαλιστήριο του Σπιτιού, τα Τέλη Κυκλοφορίας, το Ασφαλιστήριο Αυτοκινήτου, τα Έξοδα Συντήρησης Αυτοκινήτου. Φαντάζομαι ότι παρατηρήσατε ότι τα ποσά που αναφέρω είναι μικρά όμως όταν και το οικογενειακό σου εισόδημα είναι μικρό, και τα μικρότερα μη τακτικά έξοδα δημιουργούν πρόβλημα...

Παρατηρώντας λοιπόν το οικονομικό μας παρελθόν και κάνοντας μια αντίστοιχη προέκτασή του/πρόβλεψη στο μεσοπρόθεσμο μέλλον, καταλαβαίναμε ότι τώρα που υποτίθεται ότι περνάμε τις πιο παραγωγικές μας ηλικίες και υποτίθεται ότι είναι ώρα να κάνουμε κάποιες οικονομίες, δεν υπήρχε καμία απολύτως πιθανότητα να εξοικονομούσαμε ένα σοβαρό ποσό μέχρι να συνταξιοδοτηθούμε, ενώ δεν θα μπορούσαμε να προσφέρουμε και καμία σοβαρή οικονομική ενίσχυση για τις σπουδές των παιδιών μας. Πόσο μάλλον να μπορέσουμε να παρέχουμε στα παιδιά μας μια οικονομική βοήθεια για το ξεκίνημά τους όπως μας παρείχαν οι δικοί μας γονείς. Άρα λοιπόν, όπως έγραψα και στο ξεκίνημα, το σκεπτικό ήταν απλό, και μοιάζει με την απόφαση που θα έπαιρνε μία μικρού μεγέθους επιχείρηση: αν θεωρούσαμε ότι τα πράγματα θα συνέχιζαν να πηγαίνουν όπως πήγαιναν μέχρι τώρα, έστω και με μικρή βελτίωση που μάλλον ήταν και είναι απίθανη, το οικονομικό μας μέλλον, και κατά συνέπεια και τα υπόλοιπα, ήταν εξαιρετικά δυσοίωνο.

Κι όλ' αυτά χωρίς να υπολογίσουμε απρόβλεπτα άσχημα οικονομικά γεγονότα (βλ. Καλοκαίρι 2015 ή π.χ. πιθανή κατάρρευση του συνταξιοδοτικού) ή το ενδεχόμενο κάποιου σοβαρού προβλήματος υγείας...

Τέλος να σημειώσω ότι η δική μας κατάσταση ήταν προφανώς πολύ ευτυχέστερη από αυτή άλλων νοικοκυριών με οικογένειες όπου είτε ο ένας είτε και οι δύο είναι μακροχρόνια άνεργοι... Ο καθένας μας μπορεί να κάνει τους ανάλογους συνειρμούς για τη δική τους οικονομική κατάσταση.

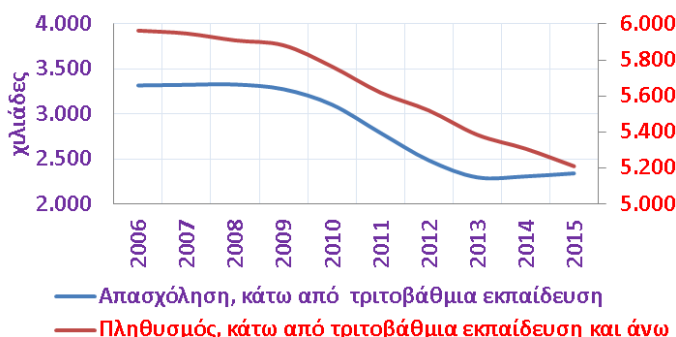
Για οποιαδήποτε διευκρίνιση, απορία ή αντίρρηση ευχαρίστως να συζητήσουμε...

Φιλικά.

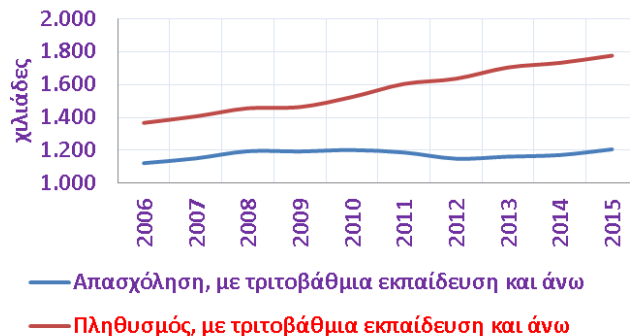
Διάγραμμα 19: Έλληνες που μετανάστευσαν από τη χώρα (Eurostat, 2014)

Διάγραμμα 20: Εξέλιξη πληθυσμού και απασχόλησης με κάτω από τριτοβάθμια εκπαίδευση – παράλληλες πορείες (Eurostat, 2014)

Διάγραμμα 21: Εξέλιξη πληθυσμού και απασχόλησης με τριτοβάθμια εκπαίδευση και άνω – αποκλίνουσες πορείες με τους αποφοίτους, αλλά όχι τις δουλειές, να αυξάνονται (Eurostat)

Διάγραμμα 22: Καλό καλοκαίρι! (Λίμνη, Manitoba Καναδά)

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

Ενεργητικό € 435δισ. 72% συνόλου*	Ίδια κεφάλαια € 58 δισ. 44% συνόλου*	Πωλήσεις € 77 δισ. 46% συνόλου*	Προ φόρων κέρδη € 2,4 δισ. ** 44% κερδών***
Εργαζόμενοι 220.000	Μισθοί € 4,6 δισ.	Ασφαλ. εισφορές € 2 δισ.	Φόρος επί κερδών € 1,6 δισ.

* Άθροισμα δημοσιευμένων ισολογισμών ΑΕ και ΕΠΕ

** Άθροισμα κερδών και ζημιών όλων των επιχειρήσεων

*** Φορολογητέα κέρδη κερδοφόρων επιχειρήσεων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει.

Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής.

Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα

T: 211 5006 000

F: 210 3222 929

E: info@sev.org.gr

www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh

B-1000 Bruxelles

M: +32 (0) 494 46 95 24

E: sevbrussels@proximus.be

Ακολουθήστε μας στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης:

